

природа, въ тишината и спокойствието на селото. И ето явявасе обратното движение: отъ голѣмия градъ къмъ малкия или къмъ селото. Ние виждаме даже това да става системно и организирано: днешната германска държава се стреми, въ интереса на народното здраве, да предотврати растежа на голѣмитѣ градове, като разселва излишека отъ градското население въ близки до природата селища.

Така промѣненото социално-стопанско положение и културно-състояние на селянина се отрази и въ литературата и изкуството. Австрийскиятъ драматически писателъ Анценгруберъ, самъ отъ селски произходъ, написа на простонароденъ езикъ редица драми, съ сюжети изъ селския животъ; Хаупманъ създаде своитѣ „Тъкачи“, гдето рисува трагедията и мизерията на силезийскитѣ селяни; редица писатели белетристи посветиха творчеството си сжщо така на селото. Французинътъ Милле ни рисува селянина на кърска работа, тиролецътъ Дефрегеръ рисува сцени и типове изъ тиролския народенъ битъ и пр.

И така, въ резюме, въ развоя на отношенията между селото и града на Западна Европа отъ 8—9 вѣка насамъ, ние констатираме постепенно отчуждаване отъ една страна вследствие на засилващото се крепостничество и обедняване на селското население, а отъ друга, поради постепенното натрупване на богатства въ градоветѣ и изюването на една относителна свобода отъ страна на гражданското съсловие. Тая отчужденостъ се увеличава и засилва до степенъ на антагонизъмъ благодарение на хуманизма, който даде тласъкъ за развитието на образователното дѣло въ градоветѣ въ широки размѣри, при което — много важно — като образователенъ идеалъ се поставяха ценноститѣ на една култура, различна, гдето повече, гдето по-малко, отъ основнитѣ черти на социалната психика и народния битъ на респективнитѣ народи. Тия противоречия въ течението на 19 вѣкъ и досега постепенно се изглаждатъ преди всичко благодарение на премахването на феодализма и крепостничеството и, въ връзка съ това, на икономическото замогване на селското население, а следъ това, вследствие приобщаването на последното къмъ облагитѣ на материалната и духовната култура и най-после, благодарение на единъ съзнателенъ, а на мѣста и организиранъ стремежъ на интелигенцията къмъ селото.

Нека се вгледаме въ развоя на градскоселскитѣ отношения у насъ. Разбира се, изходниятъ пунктъ на тоя развой не ще поставимъ въ толкова отдалечени времена, както въ току що скицирания прегледъ. Преди всичко нашата историческа наука не разполага съ достатъчни и достатъчно провѣрени данни за социалния битъ на българския градъ и селото ни, както и за тѣхнитѣ взаимни отношения въ старобългарската епоха, а тѣй сжщо и въ тъмното време на робството. Освенъ това ние не знаемъ, до каква степенъ се е развила градската култура у насъ преди падането на България подъ турцитѣ. Но, ако и да приемемъ въ тая епоха известни социални и културни различия между града и селото, по всичко личи, че тѣ сж се премахнали въ време на турското робство. Както се знае, при покоряването на България, по-будното градско население е било унищожено или заточено, а голѣма частъ отъ останалото е било потурчено или по-късно погърчено. Едва съ развиването и замогването на нашето занаятчийско съсловие презъ 18 вѣкъ се явява по-буденъ градски животъ, съ което се създава основата на нашето духовно възраждане. Но и отъ това време до освобождението, за особно социално и културно диференци-